

ولفگانگ آمادئوس موتسارت

فانتزی در ر مینور K. 397

نکات اجرایی : PianoStreet

ترجمه : محسن جوزی

زمستان ۹۳

مقدمه ای در باره فانتزی ر مینور

فانتزی ر مینور بی شک یکی از قطعات بسیار ارزشمندی است که اجرای آن برای هر پیانیستی لذت بخش و همراه با آموخته های ارزشمند است و نوازندگان سطح متوسط و یا کمی پیشرفته می توانند به خوبی آنرا اجرا کنند. ساختار بداهه ای اثر موجب می شود که در هر یک از صفحات، شاهد تغییرات بسیاری در بافت موسیقی باشیم ولی تقریباً در هر بخش با تکرار الگوهای ساده ای روبرو هستیم. علیرغم این سادگی، اجرای صحیح و احساسی این قطعه حتی برای بسیاری از نوازندگان حرفه ای و با تجربه کار دشواری محسوب می شود.

این فانتزی تنها پس از مرگ آهنگساز منتشر شد و نسخه دست نویس آن هرگز پیدا نشد. در چاپ اول، قطعه در فرماتای^۱ (نشانه توقف) میزان ۹۷ پایان می یافت. این موضوع که آیا موتسارت قصد داشت این قطعه را ادامه بدهد و یا آن را به سونات یا یک فوگ اضافه کند هنوز مشخص نشده است. در نسخه Breitkopf & Härtel که چند سال بعد منتشر شد ۱۰ میزان دیگر در تونالیتته ر ماژور به انتهای قطعه اضافه شد که گمان می رود توسط ویراستار ساخته شده باشد. از آن پس، این چند میزان در تمامی نسخه های چاپ شده منتشر شده است و در اغلب اجراهای ضبط شده از این اثر شنیده میشود. به احتمال قوی میتسوکو اوکایدا اولین پیانیستی بود که پایانی متفاوت از این ۱۰ میزان را اجرا و ضبط کرد. او در انتهای اثر دوباره به تونالیتته ر مینور باز گشته و از آرپژهای آغازین قطعه استفاده می کند. نسخه پیش روی شما نسخه کوتاهتری بر اساس همین ایده است.

تمرینات و سوالات مقدماتی

۱- چند نشانه تغییر سرعت در قطعه وجود دارد؟

۲- اولین نشانه تغییر شدت (دینامیک) در کدام میزان ظاهر شده است؟

۳- این اثر از فضای احساسی منحصر به فردی برخوردار است که بخشی از آن به دلیل استفاده از کروماتیزم است، چرا که فاصله نیم پرده یکی از احساسی ترین فواصل محسوب می شود. آیا میتوانید بگویید در کدام میزان های صفحه اول از گام کروماتیک استفاده شده است؟

۴- شخصیت خیالی این اثر با به کارگیری سکوت و فرماتاهای متعدد برجسته تر شده است. ولی میزان تاثیر گذاری آنها با یکدیگر یکسان نیست. به عنوان مثال نگاهی به فرماتاهای میزانهای ۵۳ و ۵۴ بیاندازید. کدام یک از آنها اهمیت بیشتری دارد و چرا؟

۵- به چند اجرا از این اثر گوش دهید و همزمان نت اثر را دنبال کنید. فکر کنید چه کلمه ای را میتوانید در وصف شخصیت هر یک از قسمتهای اثر بیان کنید. هر بار که فضای احساسی قطعه تغییر میکند کلمه مورد نظرتان را بر روی نت یادداشت کنید. میزانهای پیشنهادی: ۱، ۱۲، ۱۶، ۲۰، ۲۳ و ....

نکاتی در رابطه با استفاده از پدال

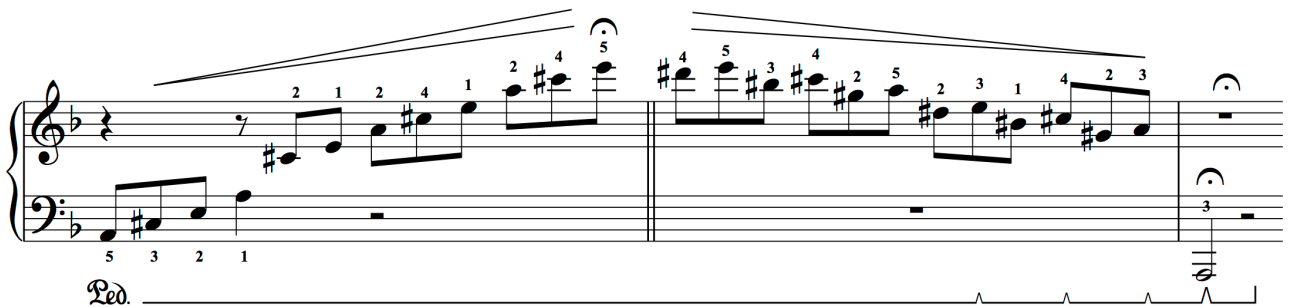
بسیاری از نوازندگان به هنگام اجرای بخش کُند به وفور از پدال استفاده می کنند و در این نسخه نیز علائم پدال گیری درج شده است. استفاده از پدال صدایی غنی تر و خوش رنگ تر ایجاد میکند ولی می توان کل قطعه را با استفاده کمتر از پدال و یا حتی بدون استفاده از پدال اجرا نمود. تمرینات آماده سازی را بدون پدال تمرین کنید و حتی هنگامیکه اجرای قطعه را فرا گرفتید چندین بار آن را بدون پدال بنوازید. این موضوع در تمامی قطعات رپرتوار کلاسیک صدق می کند، چرا که رعایت دقیق جمله بندی و جنبه های بیانی در این قطعات از اهمیت بسیاری برخوردار است. در برخی از موارد ممکن است احساس کنید که رعایت علائم پدال گیری موجب از بین رفتن شفافیت قطعه و یا حتی حذف برخی اجزای نت شود. به عنوان مثال اگر قرار باشد در میزان اول پدال گرفته شود چه لزومی دارد انگشت بر روی نت ر در اکتاو پایین باقی بماند؟ در چنین شرایطی نیم پدال را نیز امتحان کنید. با استفاده کمتر از پدال، صدای انتهای زیر (که بیشترین ظرافت های جمله بندی و آرتیکولاسیون در این محدوده صوتی قرار دارد) تمیز تر و شفاف تر به گوش خواهد رسید.

¹ fermata

۱- مقدمه، میزانهای ۱ تا ۶: هر یک از آکوردها را بدون پدال یک بار اجرا کنید و سپس آریژ را ۴ بار تکرار کنید. با سرعت پایین و بدون مکث تمرین کنید. دقت کنید که نت های ر در دست چپ را با انگشتان ۱ و ۵ نگه دارید.

۲- مقدمه، میزان های ۹ تا ۱۱: در میزان اول را پدال را به طور کامل پایین نگه دارید و با رفتن انتها به سمت بالا کرشندو را اعمال کنید. در بالاترین نت توقف کنید و به صدای با شکوه آکورد لامازور گوش دهید. پدال را همچنان در میزان بعد پایین نگه داشته و دیمیونئودی خواسته شده را اجرا کنید. در نیمه دوم این میزان بر روی نت های می، دو دیز و لا از تکنیک نیم پدال استفاده کنید.

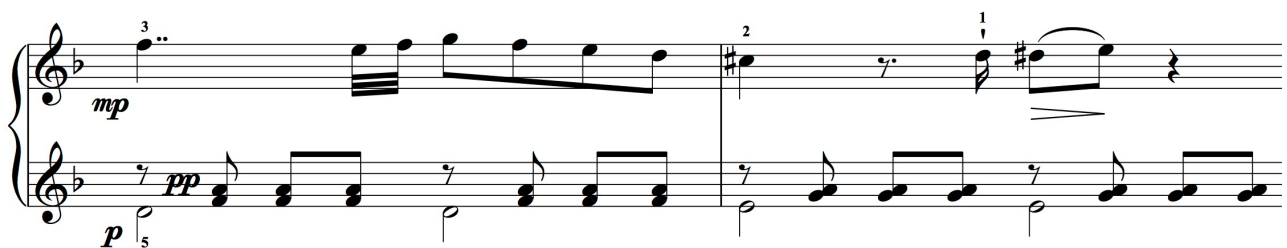

۳- آداجیو، میزانهای ۱۲ تا ۱۵ و ...: ابتدا دست چپ را به تنهایی و با سرعت بسیار پایین تمرین کنید. به هنگام اجرای سوم ها بهتر است به مقدار بسیار کمی از قدرت بازوها استفاده کنید. دقت داشته باشید که هر دو نت کاملاً همزمان و نرم اجرا شوند.

سپس دست چپ را تمرین کنید. در اینجا هیچ جمله بندی توسط موتسارت مشخص نشده است و به نظر میرسد هدف او از این کار ایجاد صدایی غیر پیوسته باشد. با این وجود اجرای این قسمت به صورت لگاتو در تمرینات اولیه به شما در یافتن صدای آوازی صحیح کمک میکند و باعث حرکت روبه جلوی ملودی می شود. سپس حالت اجرا را به پورتاتو^۲ تغییر بدهید. برای این کار بین هر دو نت دست را به مقدار بسیار کمی بلند کنید ولی دقت کنید که نتها را به طور کامل اجرا کنید.

سپس اولین عبارت را با هر دو دست بنوازید. سعی کنید توازن مورد نیاز بین لایه های مختلف - باس، ملودی و آکورد را با اعمال تاچ و شدت کنترل شده به دست آورید. در میزان دوم نت ر دیز را برجسته تر اجرا کنید.

۴- آکوردهای قوی، میزان های ۲۰ تا ۲۲:

در ابتدای تمرین، نتهای داخل پرانتز را اجرا نکنید. دستها باید راحت و آزاد باشند و بازوها بین هر دو آکورد بلند شوند. در مرحله بعد نت های حذف شده را اضافه کنید و سعی کنید دستها همچنان شل و راحت باشند. آخرین آکورد را با نهایت قدرت اجرا کنید. نتهای سه لاچنگ را آرام و همراه با اعمال دیمینوندو اجرا کنید.

۵- آه ها!، میزان های

۲۲ تا ۲۷:

ابتدا دو نت زیر خط اتصال را جداگانه تمرین کنید و نت اول را با شدت بیشتری اجرا کنید. وقتی نت لا را اجرا می کنید مچ دست باید به پایین بیافتد و به هنگام اجرای نت سل دیز به سمت بالا حرکت کند (شناور شود).

گام متشکل از فواصل سوم (میزانهای ۲۶-۲۷) را به صورت جداگانه تمرین کنید. کرشندو را تا رسیدن به *f* اعمال کنید و در آخرین نت دولاچنگ به طور ناگهانی شدت را به *p* کاهش دهید. نتهای چنگ در بخش باس باید از یکدیگر جدا باشند ولی کشش بیشتری نسبت به نتهای دولاچنگ بخش بالایی داشته باشند (به صورت پورتاتو اجرا شوند).

میزانهای ۴۲ و ۴۳ به تمرین بیشتری نیاز دارند. ابتدا هر دست را با رعایت دقیق انگشت گذاری ها به طور جداگانه تمرین کنید. با توجه به شماره انگشت های پیشنهادی، اجرای سوم های موازی در دست چپ بر عهده انگشتان ۲ و ۴ است. تمرکز بر روی این موضوع کمک می کند تا این پاساژ را راحت تر به خاطر بسپاریم.

۶- پاساژ presto و آرپژها، میزانهای ۳۴، ۴۴ و ۵۳ : میزانهای ۲۴ و ۴۴ را با سرعت پایین و کاملاً نرم و یکنواخت اجرا کنید. بازوها باید سبک باشند و انگشتان را در اجرای نتهای پشتیبانی کنند. تمرین را با چند میزان انتخابی زیر شروع کنید. همین ملودی ها در ادامه این بخش در اکتاوه های پایینتر تکرار می شوند. برای کمک به اجرای ساده و شفاف تر، ریتم نتهای در این میزانها تغییر داده شده است. دقت کنید که هیچ آکسانسی را با توجه به دسته بندی ریتمیک داده شده اعمال نکنید. لزومی ندارد که شما نیز دقیقاً مشابه با ریتم بندی زیر نتهای را اجرا کنید و می توانید بر حسب درک خودتان از قطعه عمل کنید.

در اجرای آرپژهای کاسته، دست چپ از روی دست راست عبور می کند در حالیکه دست راست از زیر دست چپ میگذرد. بعد از اینکه هر دست چهار نت خود را اجرا کرد باید بلافاصله به موقعیت بعدی جابجا شود.

گام کروماتیک میزان ۴۴ را با سرعت پایین تمرین کنید. در شروع بدن را کمی به سمت چپ مایل کنید و دقت کنید که بین دست راست و بدن شما فاصله کمی وجود داشته باشد تا دست به طور آزادانه عمل کند. بازوها باید سبک باشند و با حرکت به سمت راست پیانو آرنج تدریجاً به طرف بیرون حرکت کند.

۷- الگرتو، میزان های ۵۵ تا ۶۹: در دوران موتسارت عبور خط اتصال از خط میزان امری غیرعادی محسوب می شد. البته این موضوع لزوماً به این معنا نیست که در پایان هر میزان باید دست را به مقدار قابل توجهی از کلایه جدا کنیم. در نمونه زیر از خطوط اتصال طولانی تری استفاده شده است تا نشان داده شود که اغلب پیانیستهای حرفه ای چگونه این قسمت را اجرا می کنند.

البته خطوط اتصالی که موتسارت رسم کرده است تا حدی به ما نشان می دهد که به کدام یک از نتها باید بیشتر اهمیت داده شود. به همین دلیل بهتر است میزان به میزان آرتیکولاسیون های موتسارت را بررسی و تمرین کنیم. ابتدا دست راست میزانهای ۵۶ و ۵۸ را با روش آه ها ! (افتادن و شناور شدن به سمت بالا) که در تمرین ۵ ذکر شده بود اجرا کنید.

در مثالهای زیر توجه خود را به طور ویژه بر روی دست چپ منطف کنید و آنرا جداگانه تمرین کنید. انگشت گذاری ها را به دقت رعایت کنید و مراقب باشید که انتهای سیاه و سفیدی که با فلیش مشخص شده اند تا انتهای دیرندشان نگه داشته شوند.

۸- آکومپانیمان دست چپ، میزان های ۷۰ تا ۸۳: دست چپ را به تنهایی تمرین کنید. از چرخش مچ و ساعد برای اجرای این آکومپانیمان استفاده کنید، در واقع حرکتی شبیه به چرخش دست به هنگام چرخاندن کلید یا دستگیره در مدنظر است. با افزایش سرعت همچنان چرخش مچ و ساعد ادامه دارد، با این تفاوت که دامنه حرکت دست کوچکتر می شود.

۹- کادانس، میزان ها ۸۶: کادانس را به سه قسمت تقسیم کنید. ابتدا گام رِ ماژور بالارونده را تمرین کنید. بخش دوم با تریل بر روی نت می خاتمه می یابد که می تواند با سرعت پایین ریتم بندی و تمرین شود. بخش آخر شامل رالنتاندوی انتهایی است. هر بخش را حداقل چهار بار جداگانه با سرعت پایین تمرین کنید و پس از آن می توانید هر سه بخش را پشت سرهم و بدون توقف اجرا کنید.

نکات نهایی برای اجرای حرفه ای قطعه:

- ۱- رعایت تمامی جنبه های بیانی و جمله بندی ها (رعایت خطوط اتصال و آه ها !)
- ۲- توازن صحیح بین بخشها
- ۳- اجرای صحیح تمامی علائم دینامیک
- ۴- اجرای یکدست و کنترل شده گامها در پاساژ presto
- ۵- اجرای روان و بدون مکث آکومپانیمان دست چپ (باس آلبرتی)

FANTASIA

K. 397

Wolfgang Amadeus Mozart

Andante

به کسر میزان ۲/۲ دقت کنید. اگر نتوانید احساس کنید که در هر میزان دو ضرب می زنی سرعت شما خیلی پایین است! در شروع کار می توانید با اعمال روپاتو در ریتم به ایجاد فضایی خیالی کمک کنید.

این قسمت را یک بار دیگر با استفاده از نیم پدال امتحان کنید. اگر نتوانید با اعمال نیم پدال از نگه داشتن طولانی پدال جلوگیری کنید صدایی شفاف تر و واضح تر ایجاد می کنید و در عین حال می توانید جمله بندی ها (خطوط اتصال) را بهتر رعایت کنید

نت سیاه را در حین پدال گیری مجدد رها نکنید

خط باس را با قدرت بیشتری اجرا کنید

در این قسمت از نیم پدال استفاده کنید

آداچو از بخش آندانته کندتر است ولی همچنان میزان ۲/۲ است (دو ضرب کند در هر میزان). ریتم را دقیق اجرا کنید. دست راست باید با تاج سنگین بنوازد تا ملودی آواز بخواند!

نت احساسی ر دیز را قوی تر اجرا کنید

سه لایچنگ ها را نرم اجرا کنید

دقت کنید که نت دولاچنگ در زمان خودش و بدون تاخیر اجرا شود

خوب گوش کنید! ببینید چگونه این عبارت پاسخ عبارت قبلی را می دهد...

دست چپ نرم تر اجرا کند

نتهای سه لاجنگ را نرم و همراه با دیمینوتندو اجرا کنید ولی تا پیش از رسیدن به انتهای میزان صدا باید بلندتر از *p* باشد (قبل از رسیدن به علامت پیانو، خیلی صدا را پایین نیاورید).

نتها را با تاج قوی و استوار اجرا کنید ولی مراقب باشید در اجرای *f* زیاده روی نکنید. فکر خود را بر روی اکتاواهای سنگین دست چپ متمرکز کنید.

این قسمت را با تاج سبکتری اجرا کنید. برای برجسته کردن شخصیت بی قرار قطعه می توانید سرعت را کمی بالاتر در نظر بگیرید.

کاملاً بی مقدمه و ناگهانی موسیقی را متوقف کنید.
نواص *p* فقط در آخرین نت دو لاجنگ اعمال شود.

تا پیش از رسیدن به میزان ۳۳ کرشندو را شروع نکنید. این کرشنده باید کوتاه ولی شدید باشد.

Presto

در اینکه بخش presto باید سریع اجرا شود حرفی نیست ولی در صورتیکه حسی از عجله و شتابزدگی وجود داشته باشد می تواند به وزن و شخصیت جدی قطعه صدمه بزند. سرعت و نواص را در حین اجرای این قسمت تغییر دهید. به عنوان مثال با سرعت پایین شروع کنید و در ادامه ترکیبی از کرشندو و اچله راندو را اعمال کنید.

در نظر داشته باشید که فرماتا بر روی سکوت چنگ قرار گرفته است. پدال را سریع رها کرده و بدون توقف طولانی کار را ادامه دهید.

35 **Tempo primo**

f *p*

Ped.

39

crescendo *f* *p*

42

crescendo *f*

در مقایسه با
میزان ۳۳، این
بار پدال تقریباً
تا شروع بخش
پresto
نگه
داشته می شود.

Presto

44

f *p*

44

f *p*

45 **Tempo primo**

p

Ped.

4 1 2 3 2 3 2 1

f *p* *f* *p*

Ped. Ped. Ped. Ped. Ped. Ped.

53 3 5 1

f *p*

Ped. Ped. Ped. Ped. Ped.

فراموش نکنید که سرعت **Allegretto** به معنای تند متعادل است. سرعت را به گونه ای انتخاب کنید که بتوانید به راحتی آن را اجرا کنید. فکر خود را بر سبک و شیرین نواختن این بخش متمرکز کنید. در بخش هفتم توضیحاتی در رابطه با نحوه اجرای خطوط اتصال در این بخش ارائه شد. در اینجا خطوط اتصالی که موتسارت در نت اصلی ذکر کرده است ترسیم کرده ایم ولی اغلب پیانیست‌ها خطوط اتصال را طولانی تر در نظر می گیرند (خط اتصال از خط میزان عبور می کند).

Allegretto

55 *p dolce*

نت دو دیز را رها نکنید

1 2 4 1 2 3 5 2 4 1 5 2 3

63 *legato*

اگر سرعت را به درستی انتخاب کرده باشید باید به سادگی بتوانید گام را بنوازید Non Legato

1 2 3 1 2 3 2 1 2 3 5 1

70

1. دقت کنید که خط اتصال از نت ر شروع می شود. بنابراین این نت کمی مؤکد اجرا می شود.

2. تنها را نرم اجرا کنید. این وضعیت را تا کرشندوی میزان ۸۱ ادامه دهید

با نگه داشتن طولانی تر تنهای سل و فا دیز حالت پدال گیری را با انگشتان ایجاد کنید

1 2 3 2 1 2 3 4 3 4

75

80

86

86

کاملاً واضح است که موتسارت در این جا می خواهد پیش از بازگشت به تم ر مازور سرعت را کاهش دهد. او این هدف را با افزایش کشش نتها و درج علامت رالتاندو عملی می کند.

88

92

بخش پایانی متداول :

به نظر میرسد این بخش توسط August Eberhard Müller اضافه شده باشد. این بخش اولین بار در سال ۱۸۰۴ توسط Breitkopf & Härtel منتشر شد

بخش پایانی جایگزین :

در سالهای اخیر بسیاری از نوازندگان و صاحب نظران پیشنهاد می کنند بهتر است این فانتزی با بازگشت به تونالیته ر مینور و اجرای آرپژهای بخش آغازین قطعه پایان یابد. در زیر نشان داده ایم که چگونه می توان این ایده را در چند میزان کوتاه اجرا کرد. شما هم می توانید نظر و ایده خودتان را در این قسمت امتحان کنید!